

Afetlere Müdahalede Jandarmanın Katkısı: 2020 Yılı Elazığ-Sivrice Depremi Örneği

The Contribution of the Gendarmerie in Disaster Response: The Case of the Elazığ-Sivrice Earthquake

Tarık AK

Dr., Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi,
Güvenlik Bilimleri Fakültesi, Güvenlik Bilimleri Bölümü,
aktrkak@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8452-1601>

Makale Başvuru Tarihi: 01.06.2022

Makale Kabul Tarihi: 21.08.2022

Makale Türü: Araştırma Makalesi

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Jandarma,
Afet Yönetimi,
Kolluk,
Kamu Güvenliği,
AFAD,

Dünyada küreselleşmenin etkisi, ulus devletlerde vatandaşların refah seviyesinin artışı, ülkelerde sanayi ve altyapının gelişmesi, kentleşmenin yoğunlaşması afeti meydana getiren risklere karşı daha etkin bir tedbir alınmasını zorunlu kılmaktadır. Devletlerin son yıllarda afetlere yönelik bütüncül bir risk yönetimi yaklaşımı benimsemesinin temel nedeni budur. Bu çalışma; Türkiye'nin afette risk yönetimi ve kurumlar arası iş birliği imkânlarının artırılması temelinde jandarmanın afet yönetim sürecine katkılarının tespit edilmesini amaçlamıştır. Çalışma kapsamında; ilk olarak afet, afet riski ve yönetimi tanımlarına ulaşılmış, Türkiye'nin afetlere yönelik hâlihazır durumu vurgulanmıştır. Müteakiben Türkiye'de devlet teşkilatlanması içerisinde yürütülen afet yönetim usulü açıklanacak ve bu süreçte jandarmanın rolü belirlenecektir. Son olarak ise, 2020 yılında yaşanan Elazığ-Sivrice depreminde jandarmanın gerçekleştirdiği faaliyetlerin afet yönetim sürecine sağladığı katkılar tespit edilmiştir. Çalışma ile jandarmanın benzer afetlerde sağlayacağı muhtemel katkılarının ve iş birliğinin artırılması hedeflenmektedir. Çalışma, literatür taraması yapılarak teorik bir zeminde yürütülmüştür. Çalışma sonucunda, jandarmanın Elazığ-Sivrice depreminde "Türkiye Afet Müdahale Planı" çerçevesinde birçok çalışma grubuna destek verdiği tespit edilmiştir.

ABSTRACT

Keywords:

Gendarmerie,
Disaster Management,
Law Enforcement,
Public Security,
AFAD,

The effect of globalization in the world, the increase in the welfare level of citizens in nation states, the development of industry and infrastructure in countries, and the intensification of urbanization necessitate taking more effective measures against the risks that cause disasters. This is the main reason why states have adopted a holistic risk management approach to disasters in recent years. This work; aims to determine the contribution of the gendarmerie to the disaster management process on the basis of increasing Turkey's disaster risk management and inter-agency cooperation opportunities. Within the scope of this work; first of all, the definitions of disaster, disaster risk and management were reached and the current situation of Turkey for disasters was emphasized. Subsequently, the disaster management method carried out within the state organization in Turkey was explained and the role of the gendarmerie in this process was revealed. Finally, the contributions of the gendarmerie's activities to the disaster management process in the Elazığ-Sivrice earthquake in 2020 was determined. The aim of the study is to increase the possible contributions and cooperation of the gendarmerie in similar disasters. The study was carried out on a theoretical basis by making a literature review. As a result of the study, it was determined that the gendarmerie supported many working groups within the framework of the "The Turkey National Disaster Response Plan" in the Elazığ-Sivrice earthquake.

1. GİRİŞ

Günümüzde toplumların artan refah seviyesi, sanayisi, altyapı imkânlarının gelişmesi ve kentleşmenin yoğunlaşması; devletlerin afet olgusuna ve yarattığı risklere karşı ilgisini daha çok artırmıştır (Tezer ve Türkoğlu, 2008:60-61). Özellikle dünyada demokrasinin yaygınlaşmasıyla birlikte temel hak ve özgürlüklere daha çok vurgu yapılması, afet konusunda vatandaşların yaşamı ve sürdürülebilirliğinin devamlı kılınması yönündeki politikaların artışına ve önemine etki etmiştir. Bu bağlamda son yıllarda insanların bizatihi kendi yaşamı ve varlıklarına doğrudan etki eden afetlere karşı gerekli ve uygun tedbirleri almak devletlerin kamu politikaları açısından güncel bir tartışma olduğu ifade edilebilir. Özellikle gelişmiş ülkelerde afetleri iyi yönetebilmek, ekonomik açıdan sürdürülebilir kalkınmanın idamesi için de önemli bir koşul sayılmaktadır (Toprak Karaman, 2016a:1). Modern bir devlet açısından afetin yönetilmesi, “*toplumun sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamasını zorlaştıran veya ortadan kaldıran bu sürecin tanısından başlayarak planlanması ve yönetimi*”, olarak tanımlanmıştır (Toprak Karaman, 2016a:2).

Afetler, bir taraftan toplumun yaşamını fiziksel ve sosyal kayıplar bağlamında etkilerken, modern yaşamın sürdürülebilirliğine temel olan teknolojik ve ekonomik varlık ve gelişmişliğini de etkilemektedir. Afetlerin yol açtığı can kayıpları yanında maruz bıraktığı ekonomik kayıplar, gelişmiş ülkeler açısından önemli bir kaygı unsurudur. Bir başka ifadeyle, afetlerin etkileri ülkelerin gelişmişlik düzeyiyle birlikte farklılaşmaktadır.

Son yıllarda afetlere müdahale ve iyileştirme çalışmaları ile afet kaynaklı görülen zararlar kamu harcamalarının doğrudan artmasına, gelirlerde düşüşe ve bütçe açığına neden olmaktadır. Afetlerde ilk yardım, tedavi, mal ve mülk kayıpları, barınma, gıda, yiyecek, altyapı zararları doğrudan hissedilirken; kamu ve özel kurum ve kuruluşların üretim ve hizmet zararları zamanla ortaya çıkmaktadır. Maruz kalınan etkiler ülkenin milli gelir, istihdam, enflasyon gibi göstergelerine ise yıllar içinde yansımaktadır (Altay, 2016:147). Bu nedenle, son yıllarda devletler, insan hayatı ve modern yaşamı etki eden afetlere karşı çözüm içeren imkânları araştırmaya daha fazla yönelmişlerdir. Hâlihazırdaki mali yetersizlikler sebebiyle uygulanacak politikaların daha etkin ve verimli olması ise bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır.

Gelişmiş bir toplumda afete karşı güvenli olma hali, her türlü güvensizlik durumuna karşı risklerin belirlenmesi ve buna yönelik öngörülen eylemler için erken uyarıyla başlamaktadır. Bu nedenle afetlere yönelik en önemli husus, modern toplumun bizatihi kendisi ve varlıkları için öngörülen tüm risklere karşı bütüncül risk bir yönetimi yaklaşımına ulaşılmasıdır. Risk, ortaya çıkan bir tehlike olasılığına karşı kaybedilecek değerlerin bir ölçüsüdür (Toprak Karaman, 2016b:221). Diğer bir ifadeyle risk, kaybedilme olasılığı bulunan bir değere karşılık gelir. Eğer kaybedilme olasılığına ilişkin bir değer yoksa sadece bir tehlikeden söz etmek uygun olur. Bu bağlamda risk soyut bir kavram olarak geleceğe ilişkin bir öngörüyle birlikte yorumlanabilir. Riske temel olan algı ise; ilgili toplumun kendisi, yaşam tarzı, refah ve imkânları ölçüsünde sosyo-kültürel gerekliliklerine göre oluşabilir ve alacağı karara ilişkin kendi kültürel bilinci ve hayat pratiklerinden faydalanabilir. Bu sayede kendisi için maruz kalabileceğini öngördüğü zararlara karşı optimal risk ölçütlerini geliştirebilir. Sonuç olarak; afet açısından tahmin edilebilen bir olağanüstü durumun yol açtığı can ve mal kayıpları veya altyapı zararlarının hesaplanabilir boyutları risk olarak ifade edilebilir. Bu bakımdan eğer risklere karşı önlem ve tedbir alınabiliyorsa afetin de yol açacağı zararlar azaltılabiliyor demektir (Aydiner ve Özgür, 2016:48 Koç Akgül, 2017:16). Risklerin etkilerinin azaltılmasına yönelik süreç ise, risk yönetimini ortaya çıkarmıştır (Toprak Karaman, 2016b:221).

Dünyadaki doğa kaynaklı olgular yanında teknolojik, sosyolojik, ekonomik, politik, askeri değişimlerin de etkisiyle farklı nitelikte afet olayları meydana gelmekte, sayı ve şiddet yönüyle ise artarak çeşitlenmektedir (Toprak Karaman, 2016a:1). Günümüzde doğal ve insani afetlere yönelik modern bir yönetim yaklaşımı olarak bütüncül risk yönetimi önerilmektedir (Özmen ve Özden, 2014:3-4). Bütüncül risk yönetimi; her bir problem alanına özgü düzenlenmiş mevzuat ve uygulama yöntemleriyle birlikte değerlendirilmekte, krizlerle karşılaşılması durumunda ise kaynakların etkin kullanılarak tehlikeyi en az zararla giderecek şekilde ihtiyatlı bir davranış modeli olarak kabul edilmektedir (Kadıoğlu, 2011:148-149). Bu nedenle her hangi bir ülkenin maruz kalabileceği tüm afetler için devletin ve toplumunda dâhil edildiği planlı, etkin ve verimli kamu politikaların üretilmesi önemli görülmektedir (Toprak Karaman, 2018:495).

Günümüzde afet yönetimi yaklaşımının çerçevesini tanımlayan bütüncül bir risk yönetiminde devletin faydalanacağı en önemli imkânlar arasında teknoloji gelmektedir. Uygun teknoloji, risklere ve gerçekleşen afetlere karşı erken uyarı, yetkin müdahale, hızlı bilgi akışı ve verimli iyileştirme çalışmalarına imkân sağlayabilmektedir (Toprak Karaman, 2018:495). Bu bağlamda söz konusu çalışmada; Türkiye’de afet

risklerinin yönetimi açısından son yıllarda hazırlanan mevzuatı, öne çıkan kurumlar arası koordinasyonu ve işbirliği imkânlarıyla birlikte jandarmanın afet yönetim sürecine katkılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında ilk olarak Türkiye’de karşılık bulan afet, afet riski ve afet yönetimi tanımları irdelenmiştir. Devamında Türkiye’nin afetlere karşı hâlihazırdaki durumu tespit edilmeye çalışılmıştır. Müteakiben Türkiye’de devlet teşkilatlanması içerisinde yürütülen afet yönetim usulü açıklanmış, bu süreçte Jandarma Genel Komutanlığı (*J.Gn.K.lığı*)’nın rolü ele alınmıştır. Son olarak 2020 yılında yaşanan Elazığ-Sivrice depreminde jandarmanın gerçekleştirdiği faaliyetlerin afet yönetim sürecine hangi katkıları sağladığı ortaya konulmuştur. Çalışma, literatür taraması yapılarak teorik bir zeminde yürütülmüştür. Çalışma ile müteakip zamanlarda Jandarma Genel Komutanlığının benzer afetlerde sağlayacağı muhtemel katkıların artırılmasında fayda sağlanması hedeflenmektedir.

2. KAVRAMSAL AÇIDAN AFET VE AFET RİSKİ

Türkiye’de afet kavramının tanımı, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)’nın 2014 yılında hazırlanmış olduğu “*Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*”nde “*toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesini yeterli olmadığı doğa, teknoloji ve insan kaynaklı olay*”, olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, afetin bir olayın kendisinden ziyade, doğurduğu sonuç olduğu özellikle belirtilmiştir (AFAD, 2014:23). Birleşmiş Milletler Afet Risklerini Azaltma Ofisi ise afeti AFAD’ın yaklaşımını destekler nitelikte “*insani, mülki, ekonomik ve çevresel kayıplar bağlamında bir kırılma ve tehlikeli olay sebebiyle toplumun işleyişinde ciddi bir bozulma*”, şeklinde tanımlamıştır. Bu bağlamda sözü edilen herhangi bir afetini ani ve bir noktada ya da yayılmış bir alanda uzun süre olabileceği tahmin edilebilir.

Afetler boyutu bakımından; bir taraftan toplumun başa çıkma kapasitesi açısından (Tezgider, 2008:210) makul seviyede kabul edilebilirken, diğer taraftan uluslararası düzeyde dış kaynaktan ve ülkelerden de desteğe ve yardıma ihtiyaç gösterebilir nitelikte olabilir. Afetin ortaya çıkaracağı hasar, afet sırasında ve afetten hemen sonra meydana gelmektedir. Genel olarak afette etkilenen bölgedeki fiziki mekân ve şartlar tamamen veya kısmen yok olabilmektedir. Bu durumun olağan hayatın gerektirdiği temel hizmetlerin aksamasına ve yaşam koşullarına doğrudan zarar vereceği açıktır (Özer, 2017:3; UNDRR, 2022).

Türkiye’de *afet riski* kavramı AFAD tarafından “*belirli bir tehlikenin, gelecekte belirli bir zaman süresi içinde meydana gelmesi hâlinde, insanlara, insan yerleşmelerine ve doğal çevreye, bunların zarar veya hasar görülebilirlikleri ile orantılı olarak oluşturabileceği kayıpların olasılığı*”, olarak tanımlanmıştır. Bu açıdan risk ve kayıplar, herhangi bir tehlike veya olayın varlığı karşılığında etkilenme oranıdır. Afet riskinde, bu etkilenme oranının veya zarar görülebilirliklerinin tahmin edilmesi esas olarak kabul edilmektedir (AFAD, 2014:30).

Birleşmiş Milletler (BM) açısından afet riski tahmin edilen tehlike ve kırılma noktalarının belirli bir an veya zamanda meydana getirebileceği ve olası görülen can kaybı, yaralanma ve hasarlara karşılık gelmektedir. BM ayrıca, risklerin gerçekleşme olasılığında tolere edilebilir düzeyden hareketle kabul edilebilir risk tanımına da ulaşmıştır. Bu açıdan “*kabul edilebilir risk*”, afetin yol açacağı hasarların sosyal, ekonomik, politik, kültürel, teknolojik ve çevresel koşullara bağlı olarak tolerans edilebilir düzeyde azaltılması için ihtiyaç duyulan önlemlerin değerlendirilmesidir. Bu önlemlerin afetlere karşı tepkisel değil, inisiyatif alıcı proaktif yaklaşımı gerektirdiği açıktır (Özer, 2017:3).

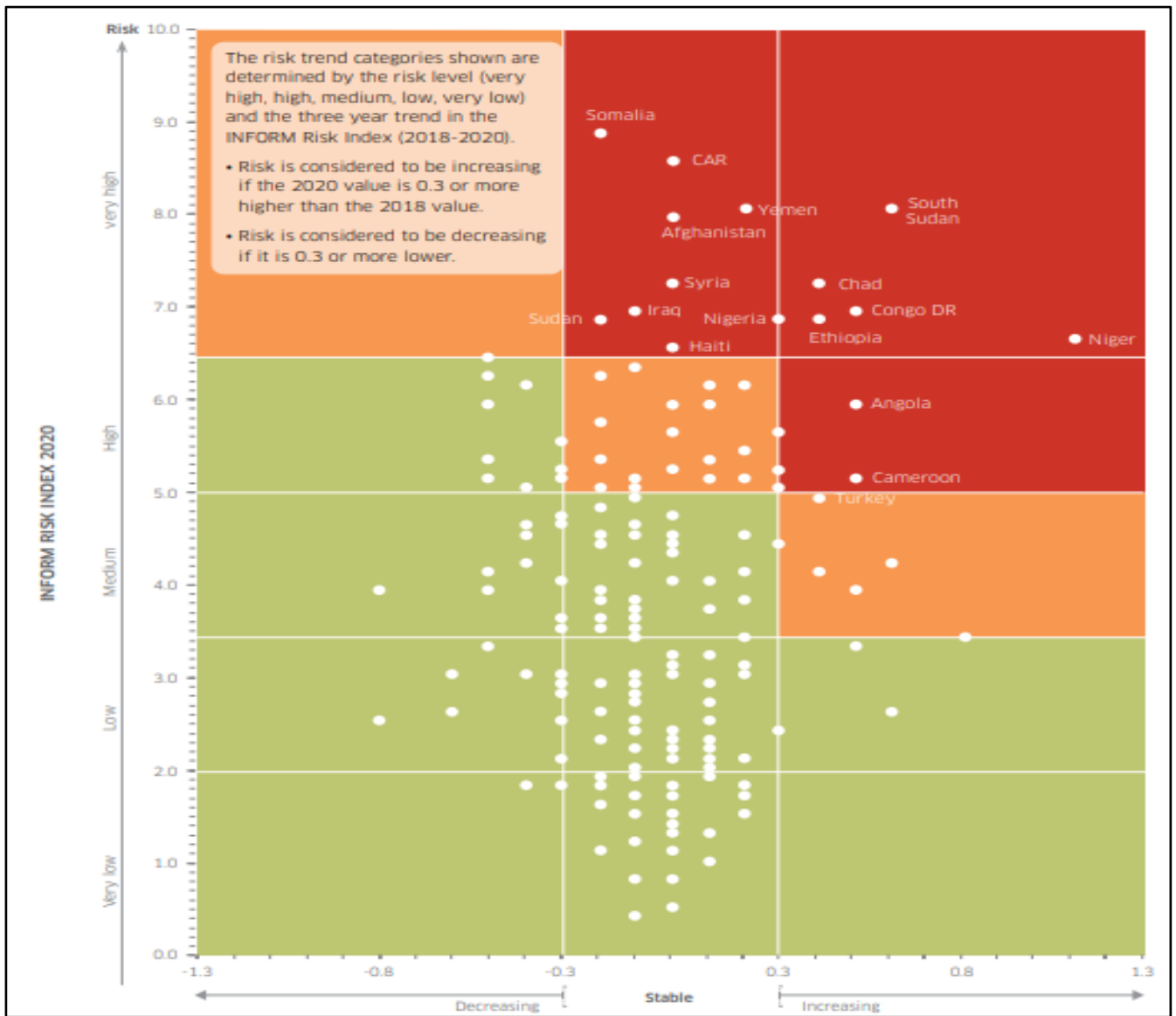
Ülkelerin maruz kaldığı tehlike ve risklerin her birinin belirlenmesi ve azaltılmasında imkânların değerlendirilmesi, politika ve stratejik eylem süreçlerinin oluşturulması ve planlarının hazırlanması hususları, afetlere karşı bir risk yönetimini zorunlu kılmaktadır. Nitekim Türkiye’de de 2009 yılında hazırlanan “*5902 sayılı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun*” ile birlikte afetin her bir risk türüne karşılık tespit, önleme, azaltma esaslarını içeren yönetim usulünün hayata geçirilmesinin amaçlandığı görülmektedir (Resmi Gazete, 2009; Özer, 2017:5). Diğer taraftan Türkiye’de afet ve risklerine yönelik yönetim süreçleri ve yaklaşımları; Cumhuriyet döneminden günümüze değin aşamalı olmuş, ülkenin modernleşme süreçleriyle birlikte şekillenmiştir. Bu kapsamda Türkiye’de afet ve yönetimine ilişkin tespitlere değinmeden önce ülkede hali hazırda karşılaşılan afet risklerini açıklamak önem arz etmektedir.

3. TÜRKİYE'DE AFET RİSKLERİ

Genel olarak dünyada her bir devletin, ülkesinde maruz kaldığı afetlere karşı hazırlıklı olması, tedbir geliştirebilmesi ve bunu yönetebilir kılması arzu edilmektedir (Kadioğlu, 2008a:26-27). Türkiye'nin coğrafi konumu, son yıllarda yaşandığı imar ve kentleşme, sahip olduğu kritik altyapıların önemi hem devletin hem de toplumun insani ve doğal afetlere karşı daha fazla hassasiyet ve bilinç göstermesinin zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu açıdan Türkiye'de de devletin her türlü insani ve doğal afetlere karşı dünyada ki diğer ülkelere benzer şekilde önlemler alması gerektiği açıktır (Kadioğlu, 2008c:252-253).

Dünyada her ülke, doğal afetlere eşit seviyede maruz kalmamaktadır. Örneğin insani afetlerin ölçeği, çoğunlukla ülkenin gelişmişlik ve sanayi altyapısıyla doğrudan ilişkilidir. Avrupa Birliği (AB) Komisyonu'nun "Müşterek Araştırma Merkezi/EU Science Hub-Joint Research Centre" dünyada ülkelerin insani kriz ve afet risklerine karşı durumlarının tespit edilmesi ve ölçülmesi amacıyla oluşturduğu "Küresel Risk Endeksi (The INFORM Risk Index Measures The Risk of Humanitarian Crisis and Disasters)"nde¹ Türkiye, Tablo 1'de de gösterildiği üzere 5,0 endeks puanı ve son üç yılın risk artma eğilim trendine göre "yüksek ve artan risk" grubunda yer almaktadır (Science Hub/Joint Research Centre [EU-SH/JRC-EU], 2020:10).

Tablo 1. 2020 Yılı Dünyada Ülkelerin Risk Durumu

Kaynak: EU-SH/JRC-EU, 2020:10.

¹ Küresel Risk Endeksi, (The INFORM Risk Index Measures The Risk of Humanitarian Crisis and Disasters) INFORM Risk Endeksi, ülkeleri mevcut risk seviyelerine ve önceki yıllardaki eğilime göre gruplamak maksadıyla kullanılabilir. Örneğin, hali hazırda yüksek düzeyde riske sahip ülkelerdeki büyük artışlar, önleme, hazırlık ve müdahaleye öncelik vermek için avantaj sağlamaktadır (EU-SH/JRC-EU, 2020:10).

Türkiye'nin risk derecesine ilişkin ayrıntılı risk ortalamalarına Tablo 2'den bakılabilir. Söz konusu tabloda tehlike ve maruz kalma bakımından 7,9, kırılabilirlik açısından 4,9 ve tehlikelerle baş etme kapasitesi eksikliği/yetersizliğinin 3,2 olduğu tespit edilmiştir. Karşılaştırılabilir olması bakımından Küresel Risk Endeksi 4,7 olan ve oran olarak Türkiye derecesine yakın olan Ukrayna'ya bakıldığında; Ukrayna'nın tehlike ve maruz kalma bakımından 3,4, kırılabilirlik açısından 3,9 ve baş etme kapasitesi eksikliği için 4,8 olduğu görülmektedir. Bu bakımdan Türkiye için tehlike ve maruz kalma bakımından çok yüksek riskli; buna karşın zarar görülebilirlikte orta düzeyde ve baş etme kapasitesi bakımından düşük riskli ve iyi bir konumda olduğu ifade edilebilir (AFAD, 2018:9; EU-SH/JRC-EU, 2020:38-39). Söz konusu göstergelerden hareketle, Türkiye'nin doğal ve insani afetlere maruz kalması hususunda şu tespite ulaşılabilir;

- Türkiye'nin üzerinde bulunduğu jeolojik yapısı, meteorolojik şartları ve topoğrafik özellikleri ülkenin doğal kaynaklı afetlere maruz kalma oranını artırırken,
- Coğrafi konumu ve çevresinde yer alan devletlerin istikrarsız yapısı ülkeyi insani krizlere de hassas hale getirebilmektedir.

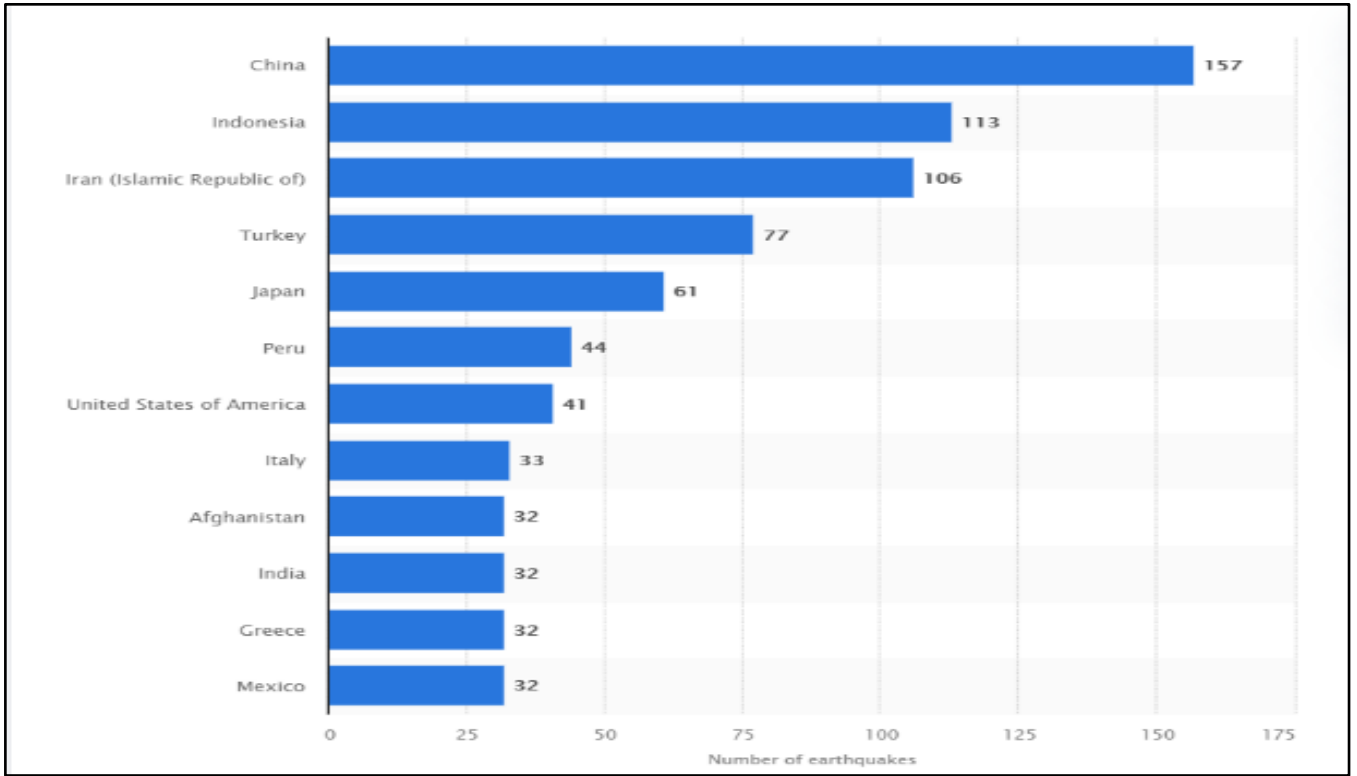
Bu durumda, örneğin bir taraftan depremler başta olmak üzere heyelan, su baskını, kaya düşmesi ve çığ gibi çeşitli afetlere maruz kalmırken; diğer taraftan Suriye, Afganistan ve Güney-Doğu Asya'dan gelen göçmen akınlara tedbir alınması zorunlu hale gelebilmektedir.

Tablo 2. Dünyada Ülkelerden Farklı Risk Derece Örnekleri

COUNTRY	INFORM RISK	3 YR TREND	RANK	RELIABILITY INDEX*		HAZARD & EXPOSURE	3 YR TREND	Natural	Earthquake	Flood	Tsunami	Tropical cyclone	Drought	Epidemic	Human	Projected conflict risk	Current highly violent conflict intensity	VULNERABILITY	3 YR TREND	Socio-Economic Vulnerability	Development & Deprivation
Singapore	0.5	→	191	3.2	0.5	→	0.9	0.1	0.1	0.0	0.0	0.0	4.3	0.1	0.1	0.0	0.0	0.3	→	0.2	0.0
Slovakia	1.6	→	169	5.7	1.6	→	2.9	4.2	6.7	0.0	0.0	2.0	1.9	0.1	0.1	0.0	0.0	0.9	→	0.9	0.9
Slovenia	1.2	→	182	3.0	1.9	→	3.5	6.1	4.0	5.7	0.0	1.5	1.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.6	→	0.2	0.1
Solomon Islands	4.7	↘	57	6.6	3.8	→	5.8	8.4	0.1	8.7	4.1	3.3	5.6	1.1	1.5	0.0	4.1	↘	6.0	7.1	
Somalia	8.9	→	1	4.0	8.9	→	6.9	1.6	7.5	8.1	1.0	10.0	6.3	10.0	10.0	10.0	9.1	→	9.0	8.7	
South Africa	4.8	→	55	3.8	5.9	↗	5.0	2.0	5.0	4.9	0.4	8.8	4.8	6.6	9.4	0.0	4.6	↘	4.2	4.5	
South Sudan	8.1	↗	3	3.6	6.4	↘	4.0	2.8	7.1	0.0	0.0	3.7	7.0	8.0	10.0	8.0	8.8	→	8.8	10.0	
Spain	2.2	→	146	3.3	2.7	↗	4.1	3.5	5.4	7.0	0.0	4.5	2.1	1.1	1.5	0.0	2.1	↗	0.6	0.2	
Sri Lanka	3.7	→	96	3.6	4.1	↗	5.2	0.1	6.1	8.5	3.6	3.5	5.9	2.9	4.2	0.0	3.0	↘	2.6	2.6	
Sudan	6.9	→	10	3.1	7.3	→	4.4	0.1	8.0	0.0	0.0	6.9	6.1	9.0	10.0	9.0	6.8	↘	5.7	8.6	
Suriname	3.1	→	112	5.4	2.2	→	3.9	0.1	8.6	3.2	0.0	1.5	5.2	0.1	0.1	0.0	2.7	→	3.9	4.7	
Sweden	1.5	→	174	6.7	0.7	→	1.2	0.1	3.2	0.0	0.0	1.5	1.7	0.1	0.1	0.0	3.1	→	0.3	0.0	
Switzerland	1.4	→	176	2.2	1.2	→	2.2	5.1	4.3	0.0	0.0	0.5	1.9	0.1	0.1	0.0	2.4	→	0.3	0.0	
Syria	7.3	→	6	1.6	8.6	→	5.6	7.8	5.2	5.6	0.0	7.2	5.4	10.0	10.0	10.0	7.8	→	7.5	6.4	
Tajikistan	4.5	→	67	2.2	5.2	↗	5.8	9.3	5.4	0.0	0.0	7.6	6.1	4.6	6.5	0.0	3.4	→	4.5	5.3	
Tanzania	5.6	↘	29	3.9	4.8	↗	5.0	4.8	5.8	5.9	0.8	4.9	6.6	4.6	6.6	0.0	5.9	→	5.8	8.2	
Thailand	4.1	→	78	4.1	5.5	→	6.2	2.1	8.8	7.2	4.9	5.7	5.7	4.8	6.9	0.0	3.1	→	2.3	2.4	
Timor-Leste	4.5	→	67	4.5	3.4	→	4.5	6.3	1.7	6.0	3.6	1.5	6.1	2.1	3.0	0.0	4.2	↘	5.0	7.4	
Togo	4.6	→	61	5.6	2.5	↗	2.9	0.1	4.3	0.0	0.0	2.5	7.4	2.1	3.0	0.0	5.2	→	6.4	8.4	
Tonga	3.9	→	87	3.9	3.0	→	5.2	7.7	0.1	8.0	6.2	0.5	3.8	0.0	0.0	0.0	4.5	↗	5.4	3.5	
Trinidad & Tobago	2.7	↗	128	2.4	1.9	→	3.0	6.3	0.3	0.0	2.4	2.3	4.9	0.6	0.8	0.0	3.0	↗	2.3	2.3	
Tunisia	3.2	→	110	3.9	3.7	↗	4.6	5.7	3.8	7.5	0.0	5.3	2.8	2.7	3.9	0.0	1.8	→	2.7	3.1	
Turkey	5.0	↗	52	6.4	7.9	→	6.2	9.7	5.7	7.0	0.0	2.6	6.2	9.0	9.6	9.0	4.9	→	2.3	2.2	
Turkmenistan	2.6	↘	131	1.6	2.4	→	3.7	3.3	6.4	0.0	0.0	4.6	5.6	0.8	1.2	0.0	1.2	↘	1.6	2.4	
Tuvalu	3.1	→	112	1.3	1.6	→	3.0	0.1	0.1	8.3	0.1	0.5	4.2	0.0	0.0	0.0	3.7	↘	5.1	4.6	
Uganda	6.5	↘	15	5.1	5.5	↗	4.3	4.0	5.1	0.0	0.0	5.2	7.9	6.5	9.3	0.0	6.9	→	6.4	8.5	
Ukraine	4.7	↘	57	3.4	5.4	↘	3.2	2.5	7.1	0.0	0.0	3.3	3.9	7.0	10.0	7.0	3.9	↘	1.8	1.7	
United Arab Emirates	1.9	→	156	4.7	2.3	→	4.1	0.1	3.8	7.0	1.8	4.1	5.5	0.1	0.1	0.0	1.5	↗	1.1	0.7	
United Kingdom	1.8	→	164	3.7	1.9	↗	2.3	0.6	4.8	4.9	0.0	0.5	1.5	1.4	2.0	0.0	2.2	→	0.5	0.0	
United States of America	3.4	↗	105	4.4	6.7	↗	6.6	7.9	6.4	7.9	7.6	4.5	4.0	6.7	9.6	0.0	2.9	↘	0.8	0.0	
Uruguay	1.8	→	164	4.4	1.0	→	1.8	0.3	3.9	0.0	0.0	2.5	3.0	0.1	0.1	0.0	2.0	↗	1.9	1.9	

Kaynak: AFAD, 2018:9; EU-SH/JRC-EU, 2020:38-39.

Türkiye'nin doğal afetlere maruz kalma durumuna ilişkin başka bir örneklendirmeye gidilirse şu husus da ifade edilebilir. Türkiye; dünya karasal büyüklüğünün sadece yüzde 0,5'i kaplamasına rağmen Tablo 3'de gösterildiği üzere 1900 yılından 2016 yılı dâhil olmak üzere meydana gelen büyük depremler bakımından 77 deprem ile dünya sıralamasında dördüncü sırasında yer almaktadır (AFAD, 2018:8; Statista.com, 2020).

Tablo 3. 1900 Yılı ile 2016 Yılları Arası En Çok Depreme Maruz Kalan Ülkeler

Kaynak: AFAD, 2018:8; statista.com, 2020.

Türkiye'nin doğal ve insani afetlere karşı hazırlık, müdahale ve yönetim kapasitesine ilişkin hali hazırdaki durumunun anlaşılması için Küresel Risk Endeksi'nde yer alan derecelendirmeden ayrıntılı olarak istifade edilebilir. Küresel Risk Endeksi'ne göre Türkiye'nin tehlikeye maruz kalma risk derecesi 7,9'dur. Doğal tehditler bağlamında derecesi 6,2'dir (*Depremler 9,7, sel veya su baskını 5,7, tsunami 7, tropikal atmosferik felaketler 0, kuraklık 2,6, salgın 6,2'dir*). İnsan kaynaklı tehditlere bakımından derecesi 9'dur (*Öngörülen çatışma riski 9,6, mevcut çatışma yoğunluğu 9'dur*). Kırılabilirlik açısından genel derecesi 4,9'dur. Sosyo-ekonomik kırılabilirliği 2,3'tür (*Kalkınma ve mahrumiyet ilişkisi derecesi 2,3'tür, eşitsizlik 4,2, yardım bağımlılığı 0,5'dir*). Ülkede incinebilir gruplar açısından 6,8'dir (*Yerinden edilmiş insanlar 9,4, diğer incinebilir gruplar 0,2'dir*). Başa çıkma kapasite eksikliğine gelindiğinde ise derecesi 3,2'dir. Kurumsal olarak bakıldığında durumu 3,8'dir (*Bunlar kapsamında sözü edilen afet risk azaltma 2,1, yönetim 5,4'dür*). Altyapısal açıdan 2,6'dır (*Bunlar kapsamında sözü edilen haberleşme 2,6, fiziksel altyapı 1,8, sağlık sistemine erişim 3,3'tür*).

Türkiye'nin belirlenmiş risk derecelerinin durumunun anlaşılması için yine söz konusu endekste belirtilmiş olan coğrafi yakınlık itibarıyla Ukrayna ve ekonomik gelişmişlik bakımından ABD ile karşılaştırılması fayda sağlayabilir. Bu bağlamda, Ukrayna'nın tehlikeye maruz kalma açısından risk derecesi 5,4'dur. Doğal tehditler bağlamında derecesi 3,2'dir (*Depremler 2,5, sel veya su baskını 7,1, tsunami 0, tropikal atmosferik felaketler 0, kuraklık 3,3, salgın 3,9'dur*). İnsan kaynaklı tehditlere bakımından derecesi 7'dir (*Öngörülen çatışma riski 10, mevcut çatışma yoğunluğu 7'dir*). Kırılabilirlik açısından genel derecesi 3,9'dur. Sosyo-ekonomik kırılabilirliği 1,8'dir (*Kalkınma ve mahrumiyet ilişkisi derecesi 1,7'tür, eşitsizlik 1,9, yardım bağımlılığı 1,8'dir*). İncinebilir gruplar açısından 5,6'dır (*Yerinden edilmiş insanlar 8,1, diğer incinebilir gruplar 1'dir*). Başa çıkma kapasite eksikliğine gelindiğinde 4,8'dir. Kurumsal olarak bakıldığında 6,4'dir (*Bunlar kapsamında sözü edilen afet risk azaltma derecesi bilinmemektedir. Yönetim 6,4'dür*). Altyapı açısından 2,6'dır (*Bunlar kapsamında sözü edilen haberleşme 2,1, fiziksel altyapı 1,4, sağlık sistemine erişim 4,2'dir*).

ABD'nin ise tehlikeye maruz kalma açısından bakıldığında risk derecesi 6,7'dir. Doğal tehditler bağlamında derecesi 6,6'dır (*Depremler 7,9, sel veya su baskını 6,4, tsunami 7,9, tropikal atmosferik felaketler 7,6, kuraklık 4,5, salgın 4'dür*). İnsan kaynaklı tehditlere bakımından derecesi 6,7'dir (*Öngörülen çatışma riski 9,6, mevcut çatışma yoğunluğu 0'dır*). Kırılabilirlik açısından genel derecesi 2,9'dur. Sosyo-ekonomik kırılabilirliği 0,8'dir (*Kalkınma ve mahrumiyet ilişkisi derecesi 0'dır, eşitsizlik 3,3, yardım bağımlılığı 0'dır*). İncinebilir gruplar açısından 4,5'dir (*Yerinden edilmiş insanlar 7,1, diğer incinebilir gruplar 0,2'dir*). Başa çıkma kapasite eksikliğine gelindiğinde 2,1'dir. Kurumsal olarak bakıldığında 2,7'dir (*Bunlar kapsamında sözü edilen afet risk*

azaltma derecesi 3,2, yönetim 2,4'dür). Altyapı açısından 1,4'dür (Bunlar kapsamında sözü edilen haberleşme 2,2, fiziksel altyapı 1, sağlık sistemine erişim 1,1'dir).

Bu bağlamda Türkiye ile ilgili olarak Ukrayna ve ABD göstergelerine bakıldığında şu sonuca ulaşılabilir. Risk derecelerine göre doğal ve insani tehditlere maruz kalma yoğunluğu bakımından Türkiye'nin (7,9) ve ABD'nin (6,7) yakınlık gösterdiği, toplumların zarar görebilirlik/kırılabilirlikleri açısından Türkiye'nin (4,9) göreceli olarak yüksek olduğu, ardından Ukrayna (3,9) ve ABD'nin (2,9) geldiği görülmektedir. Devletlerin bu felaketlere karşı çare bulmasına yönelik kapasite eksikliklerine bakıldığında Ukrayna'nın (4,8) önde olduğu, müteakiben Türkiye'nin (3,2) ve ardından ABD (2,1) geldiği anlaşılmaktadır.

Bu karşılaştırmalardan, maruz kalınan afetlerin yönetimiyle ilgili şu sonuca varılabilir. Ülkelerin jeolojik, meteorolojik ve topoğrafik özellikleri ile birlikte bulunduğu coğrafyaya özgü doğal ve insani her bir tehdiye karşı devletin vatandaşlarının zarar görme olasılığını en az düzeye düşürecek afet yönetme kapasitesinin sahip olunmasının zorunluluğudur (Güler, 2008:35-36). Bu bağlamda, dünyadaki uygulamalarla benzer olarak Türkiye'de de hem afete müdahalede hem de yönetiminde kurumlar arası yasal düzenleme, teşkilatlanma, işbirliği ve koordinasyonun gerçekleştirildiği bütünlükli afet yönetim süreçlerine ve uygulanabilirliğine ulaşılması beklenen netice olmalıdır.

4. TÜRKİYE'DE AFET RİSK YÖNETİMİ

Türkiye'de devletin Cumhuriyet döneminin başlangıcından 2000'li yıllara kadar afet konusunda bütünsel bir yaklaşımla ve kapsayıcı bir teşkilatlanma ile hukuki düzenleme yapmak yerine, maruz kaldığı her doğa kaynaklı olaydan sonra, o olaya ilişkin özel bir yasa oluşturmaya gayret gösterdiği hâkim görüş olarak kabul edilmektedir (AFAD, 2018:26). Bu açıdan devletin oluşturmuş olduğu mevzuat ile amaçlanan maksadın; genel olarak afetlerden etkilenen vatandaşlara doğrudan yardım edilmesi, ihtiyaçlarının ivedilikle giderilmesi ve iyileştirme çalışmalarının hemen başlatılması olduğu söylenebilir. Bu yaklaşım sonucunda ise; yıllar içerisinde devletin çeşitli kurumları arasında afetlere müdahale, yönetim ve iyileştirme süreçlerinde bir dağınıklıkla karşılaşmıştır. Türkiye'de doğa kaynaklı afetlerin önlenmesi ve zararların azaltılması konusunda önemli politika ve mevzuat değişiklikleri, özellikle yakın dönemde 1999 yılında Marmara Bölgesinde yaşanan depremlerden sonra hızlanmıştır² (Akay, 2010:107; AFAD, 2018:16). Bunda devletin imkânlarının artışı, toplumun bilinç düzeyinde değişiklik ile medya ve iletişim araçlarında gelişme ve yaygınlaşmanın da etkisi olmuştur (Genç, 2008:168-169).

İçişleri Bakanlığı (Sivil Savunma Genel Müdürlüğü) ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığı (Afet İşleri Genel Müdürlüğü) arasında görev olarak çeşitlenmiş olan afet faaliyetlerinin; 1999 depremleri sonrasında Başbakanlık

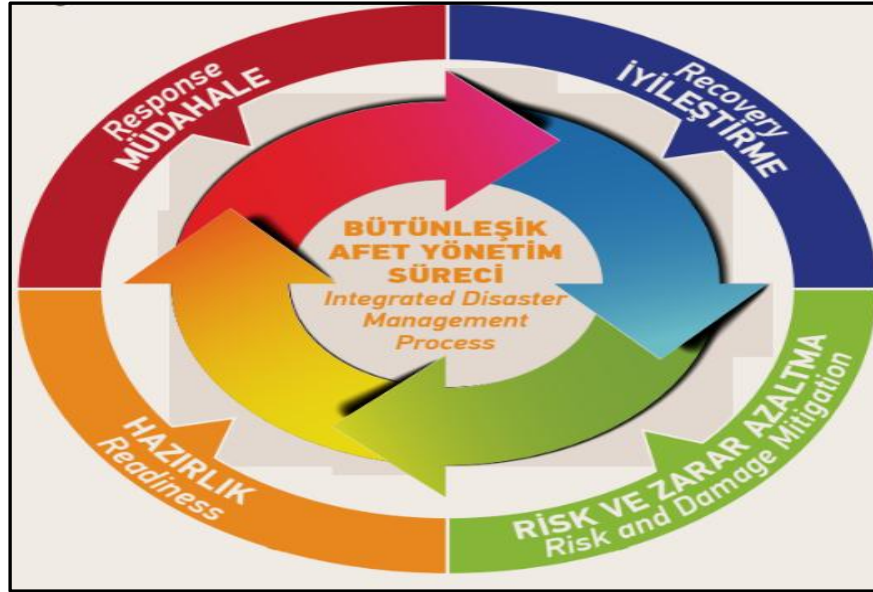
2 Türkiye'de, doğa kaynaklı afetlerin önlenmesi ve neden olduğu zararların azaltılması konusunda mevzuat, 1999 yılında yaşanan depremlere kadar üç dönemde açıklanmaktadır. İlk dönem, 11.06.1868 yılında kurulmuş olan "Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti" adıyla Hilal-i Ahmer (Türkiye Kızılay Derneği)'in kuruluş sürecidir. Erken dönemde afet yönetimindeki önemli süreçlerden biri kabul edilen Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nin kuruluşu, afette oluşan zararın azaltılması ve halka acil yardım ulaştırılması amacıyla teşkilatlandırılmıştır (Koyuncu ve Koyuncu: 2016:379). İkinci dönem ise 1944 yılı "4623 sayılı Yer Sarsıntularından Evvel ve Sonra Alınacak Tedbirler Hakkında Kanun" ile depremlere ilişkin zararların azaltılmasının hedeflenmesidir. Bu süreç içerisinde, 1953 yılında yer üstü ve yer altı sularına ilişkin tedbir ve faaliyet icra edecek olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Üçüncü dönem, 1958 yılında "7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanunu" çıkarılmıştır (Yılmaz, 2002: 161). 1959 yılında "7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun" ile afet yaklaşımının kabul edildiği süreç yaşanmış ve 1965 yılına gelindiğinde Afet İşleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1999 Marmara Depremi sonrasında ise "4452 sayılı Doğa Kaynaklı Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu" oluşturulmuştur (AFAD, 2018: 16-21; Kızılay, 2020; Devlet Su İşleri [DSİ], 2022). 1959 yılında kurulmuş olan İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, kamu kuruluşları ve özel sektörün sivil savunma hizmetlerinin düzenlenmesi için oluşturulmuştur. Acil durumlarda arama kurtarma, ilkyardım, iaşe ve geçici barınma hizmetlerini yerine getirmekle görevlendirilmiştir. 1965 yılında kurulmuş olan Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü; afet öncesi-anı-sonrasına ilişkin acil yardım, deprem haritalarının oluşturulması, deprem sonrası geçici yerleşme ve barınmanın sağlanmasıyla görevlendirilmiştir. Afet bölgesinde afete dayanıklı binaların yapımı ve güçlendirilmesinde faaliyet göstermiştir. Başbakanlık Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü; 1999 yılında teşkil edilmiş, ulusal güvenlik boyutuna ulaşan doğal ve insani afetler ile kitlesel nüfus hareketleri gibi acil durumlarda görevlendirilmiş, ancak zaman içerisinde kurumun ihtiyacı olan altyapı ve teknik eleman sağlamadığından aktif hale getirilememiştir (Yılmaz, 2003: 74-79; AFAD, 2018:27-28).

Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü, Ulusal Deprem Konseyi, Doğal Afet Sigortaları Kurumu gibi kurumların katılmasıyla birlikte kuruluş sayılarının daha da arttığı bir gerçektir (AFAD, 2018:26).

Türkiye’de afet yönetimiyle ilgili olarak 1999 Marmara Depremi ile birlikte bir reform sürecinin yaşandığı ifade edilebilir (Ekşi, 2016:76). 2000’li yıllara gelindiğinde devletin afet ve acil durumlara ilişkin yetki ve koordinasyonun tek elde toplandığı bir teşkilatlanmaya ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca devletin stratejik politikalarını belirleyen 1996-2000 yılları arasını kapsayan Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında afetlerde risk haritalarının hazırlanması ve bunların bölgesel ve fiziksel planlamada kullanılmasına ilişkin hususlara yer verilmiştir (Toprak Karaman, 2016a:7).

Bu süreçte devlet teşkilatlanması içerisinde İçişleri Bakanlığı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı’na bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü’nün sonlandırılarak 2009 yılında 5902 sayılı kanun ile Başbakanlık bünyesinde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)’ın kurulduğu bilinmektedir. AFAD’ın kurulduğu ilk yıllarda bütünlük bir afet yönetimi anlayışı oluşturulmasına gayret gösterilmiş, müdahale kurumları arasındaki koordinasyonun artırılması, yerel yönetimlerin kapasitelerinin etkinliği ve afetlere karşı toplumun direncinin yükseltilmesi gibi temel konularda çalışmalar başlatılmıştır (Ekşi, 2016:76). İlave olarak AFAD, afetlerin önlenmesi ile müdahale edilmesi ve sonrasında iyileştirme çalışmalarının yürütülmesi amacıyla ülkenin tüm kurum ve kuruluşları arasında planlama, yönlendirme, destekleme, koordine ve işbirliği faaliyetlerinden sorumlu kılınmıştır. AFAD, 15 Temmuz 2018 tarihinde yayımlanan 4 Numaralı Cumhurbaşkanlığı kararnamesine istinaden İçişleri Bakanlığına bağlanmasıyla birlikte ise koordinasyon göreviyle birlikte icracı yönünün de ağır bastığı bir teşkilatlanmaya dönüşmüştür (AFAD, 2018:28).

Şekil 1. Bütünlük Afet Yönetim Sistemi Süreci

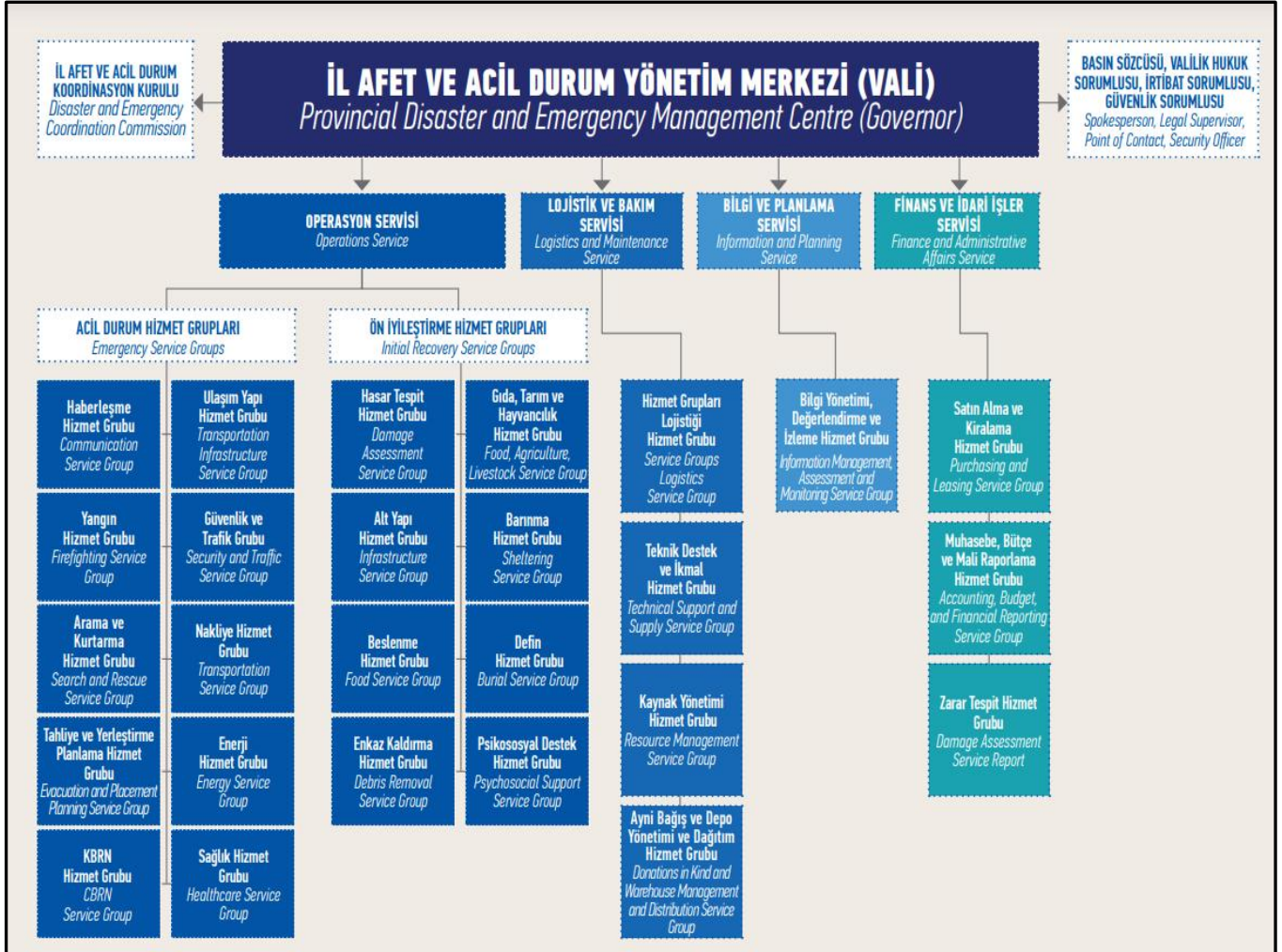

Kaynak: AFAD, 2018:29.

AFAD, ülkede doğal ve insani afetlere yönelik olarak afet öncesi-anı-sonrası faaliyetlerini etkinlikle yürütmek amacıyla dünyadaki genel eğilimle birlikte “kriz yönetimi” anlayışından “risk yönetimi” yaklaşımına yönelmiştir. Günümüzde Şekil-1’de gösterildiği üzere “Bütünlük Afet Yönetimi Sistemi” olarak adlandırılan bu yaklaşımda; tehlike ve risklerin önceden tespiti, bunun için gerekli önlemlerin alınması ve hazırlık, afet anında arama ve kurtarma ile afet sonrası bütünsel bir bakış açısıyla iyileştirme çalışmalarının yürütülmesi hedeflenmektedir (Kadioğlu, 2008b:204). Bunun için her türlü afete karşı planlamadan icraya kadar yapılacak her bir faaliyet alanı belirlenmiş, tanımlanmış ve sorumluluklar ayrılmıştır (AFAD, 2018:29). AFAD, bu kapsamda makro ölçüde her türlü afete karşı hazırlık, planlama, müdahale ve iyileştirme süreçlerini barındıran ve devletin tüm kurumlarıyla koordineli olarak hareket etmesini sağlamak amacıyla “Türkiye Afetlere Müdahale Planı (TAMP)” oluşturmuştur (R.G., 2013).

TAMP, Türkiye’de maruz kalınabilecek her tür ve ölçekte, afet ve acil durumlara müdahalede görev alınması öngörülen bakanlık, kurum/kuruluşları ve özel/sivil toplum kuruluşları ve gerçek kişileri kapsamaktadır (Çınar ve Cengiz, 20022:141). Bu amaçla Tablo 4’te gösterilen 26 hizmet/çalışma grubu oluşturulmuştur.

Tablo 4. Bütünleşik Afet Yönetim Sistemi Süreci

Kaynak: AFAD, 2018:35.

Türkiye Afet Müdahale Planı ve Sisteminin oluşturulmasında illerde İl AFAD Müdürlükleri sorumlu kılınmıştır. Türkiye Afet Müdahale Sisteminin işlerliği ve koordinasyon faaliyetleri ise, oluşturulmuş olan Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezleri (AADYM) ile merkezden İl düzeyine kadar yedi gün yirmi dört saat esasına göre çalıştırılmaktadır.

TAMP’ta her hizmet/çalışma gruplarında sorumlu kılınan bakanlık ve kurumlar “Ana Çözüm Ortağı”dır. Bu gruba destek sağlayacak kurumlar ise “Koordinatör” ve “Destek Çözüm Ortağı” olarak görevlendirilmektedir. Hizmet/çalışma gruplarında ulusal ve yerel düzey ana çözüm ortakları bilgileri Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Çalışma Grupları Ulusal/Yerel Düzey Ana Çözüm Ortakları

Tablo 2.6 Hizmet Gruplarının Ulusal ve Yerel Düzey Ana Çözüm Ortakları		
Table 2.6 National and Local Level Main Solution Partners of Service Groups		
Hizmet Grubu Service Group	Ulusal Düzey Ana Çözüm Ortağı National Level Main Solution Partner	Yerel Düzey Ana Çözüm Ortağı Local Level Main Solution Partner
1 Arama Kurtarma Search and Rescue	AFAD	İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri Provincial Directorates of Disaster and Emergency
2 Barınma Sheltering	AFAD	İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri Provincial Directorates of Disaster and Emergency
3 Bilgi Yönetimi İzleme ve Değerlendirme Information Management Monitoring and Assessment	AFAD	İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri Provincial Directorates of Disaster and Emergency
4 Hizmet Grupları Lojistiği Service Groups Logistics	AFAD	İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri Provincial Directorates of Disaster and Emergency
5 Kaynak Yönetimi Resource Management	AFAD	İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri Provincial Directorates of Disaster and Emergency
6 KBRN CBRN	AFAD	İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri Provincial Directorates of Disaster and Emergency
7 Muhasebe, Bütçe ve Mali Raporlama Accounting, Budget, and Financial Reporting	AFAD	İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri Provincial Directorates of Disaster and Emergency
8 Satın Alma ve Kiralama Purchasing and Leasing	AFAD	İl Afet ve Acil Durum Müdürlükleri Provincial Directorates of Disaster and Emergency
9 Ulusal ve Uluslararası Nakdi National and International Funds	AFAD	Planın yerel düzeyi bulunmamaktadır. Plan not implemented at a local level.
10 Uluslararası Destek ve İşbirliği International Support and Coordination	AFAD	Planın yerel düzeyi bulunmamaktadır. Plan not implemented at a local level.
11 Aynı Bağış Depo Yönetimi ve Dağıtım Warehouse Management and Distribution of Donations in Kind	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ministry of Family, Labor and Social Services	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Social Assistance and Solidarity Foundation
12 Psikososyal Destek Psychosocial support	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Ministry of Family, Labor and Social Services	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri Prov. Direc. of Family, Labor and Social Services
13 Altyapı Infrastructure	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Ministry of Environment and Urban Planning	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri / İller Bankası Bölge Müdürlükleri Provincial Directorates of Environment and Urban Planning / Regional Directorates of the Provincial Bank
14 Enkaz Kaldırma Debris removal	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Ministry of Environment and Urban Planning	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri Provincial Directorates of Environment and Urban Planning
15 Hasar Tespit Damage Assessment	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Ministry of Environment and Urban Planning	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri Provincial Directorates of Environment and Urban Planning
16 Enerji Energy	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Ministry of Energy and Natural Resources	Özel Elektrik Dağıtım Şirketleri Private Electricity Distribution Companies
17 Gıda Tarım ve Hayvancılık Food, Agriculture and Livestock	Tarım ve Orman Bakanlığı Ministry of Agriculture and Forestry	İl Tarım ve Ormanlık Müdürlükleri Provincial Direc. of Agriculture and Forestry
18 Güvenlik ve Trafik Security and Traffic	İçişleri Bakanlığı Ministry of Interior	İl Emniyet Müdürlükleri Provincial Directorates of Security
19 Tahliye Yerleştirme ve Planlama Evacuation, Settlement and Planning	İçişleri Bakanlığı Ministry of Interior	İl Göç Müdürlükleri Provincial Directorates of Immigration
20 Yangın Fire	İçişleri Bakanlığı Ministry of Interior	Mahalli İdareler İl Müdürlükleri/Belediyeler Local Administrations, Provincial Directorates/ Municipalities
21 Defin Burial Services	İçişleri Bakanlığı Ministry of Interior	Mahalli İdareler İl Müdürlükleri/Belediyeler Local Administrations, Provincial Directorates/ Municipalities
22 Zarar Tespit Damage Assessment	Hazine ve Maliye Bakanlığı Ministry of Treasury and Finance	İl Defterdarlıkları Provincial Revenue Offices
23 Sağlık Health	Sağlık Bakanlığı Ministry of Health	İl Sağlık Müdürlükleri Provincial Directorates of Health
24 Haberleşme Communication	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Ministry of Transport and Infrastructure	Bilgi Teknolojileri Bölge Müdürlükleri Regional Directorates of Information Technologies
25 Nakliye Transport	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Ministry of Transport and Infrastructure	Ulaştırma ve Altyapı Bölge Müdürlükleri Regional Direc. of Transport and Infrastructure
26 Ulaşım Altyapısı Transport Infrastructure	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Ministry of Transport and Infrastructure	Karayolları Bölge Müdürlükleri Regional Directorates of Highways
27 Teknik Destek ve İkmal Technical Support and Supply	Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Ministry of Transport and Infrastructure	Karayolları Bölge Müdürlükleri Regional Directorates of Highways
28 Beslenme Food	Kızılay Red Crescent	Kızılay Bölge Müdürlükleri Regional Directorates of the Red Crescent

Kaynak: AFAD, 2018:36³.

5. JANDARMANIN AFET YÖNETİMİNE KATKISI

Jandarma Genel Komutanlığı (*J.Gn.K.lığı*), 2019 yılına kadar TAMP kapsamında faaliyet gösteren 28 Hizmet/Çalışma grubunda Ana Çözüm Ortağı olan diğer kurumlara Destek Çözüm Ortağı olarak katkı sağlamıştır. TAMP Planının uygulamaya konulmasıyla birlikte J.Gn.K.lığı'nın Destek Çözüm Ortağı rolüyle sağlamış olduğu katkıların iki usulde gerçekleştiği söylenebilir. Bunlar;

- AFAD'ın sorumlu olduğu "*Arama Kurtarma Hizmet/Çalışma Grubu*"na Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde bulunan jandarma arama ve kurtarma birlikleri ile arama kurtarma ekipleri desteği,
- İçişleri Bakanlığı bünyesinde Emniyet Genel Müdürlüğü'nün sorumlu olduğu "*Trafik ve Güvenlik Hizmet/Çalışma Grubu*"na J.Gn.K.lığın illerde bulunan İl J.K.lıklarının sağlayacağı asayiş maksatlı güvenlik birimleri ile trafik timleri desteğidir.

3 Tahliye ve Yerleştirme Hizmet Grubu "*Ana Çözüm Ortağı*" görevi 2019 yılında Göç İdaresi Başkanlığından Jandarma Genel Komutanlığına devredilmiştir.

2019 yılında “Tahliye ve Yerleştirme Planlama Hizmet/Çalışma (TYPÇ) Grubu”nun “Ana Çözüm Ortağı” görevinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı’ndan J.Gn.K.lığına devredilmesiyle birlikte, J.Gn.K.lığı TAMP Planında bir hizmet/çalışma grubuyla sorumlu kılınmıştır.

TYPÇ Grubu, TAMP Planı kapsamında öngörülmüş olan afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında yapılacak insan-hayvan-değerli mülk ve eşyanın tahliyesinin planlanması, bu sürecin uygulanması ve önceden planlanmış geçici toplanma ve barınma merkezlerine yerleştirilmesi işlemlerinin yapılması ve koordinasyonundan sorumludur. Bu kapsamda jandarma, taşra birlikleri koordinesinde tüm illerde;

- Afet öncesi, sırası ve sonrasında tahliye önceliklerinin belirlenmesi, tahliye yolları ve tahliye edilecek bölgelerinin tespitinin yapılması, planlanması ve uygulanması,
- Her mahallede belediyeler ve AFAD ile vatandaşların acil durum toplanma alanlarının belirlenmesi ve bu alanların kullanıma uygunluğunun kontrolü,
- Afet bölgesindeki halka tahliye yapılacağına duyurulması için gerekli tedbirlerin alınması,
- Tahliye edilmiş olanların afet bölgesinden güvenli bölgelere taşınması ve yerleştirilmesinin sağlanması,
- Taşınabilir milli servetin, kıymetli evrakin, eşya ve gerekli olan hayvan tahliyesinin yapılması faaliyetlerini üstlenmiş,
- AFAD’ın İl TAMP planlarının bir eki olması kapsamında her bir ilin kendi Tahliye ve Yerleştirme Planlarını hazırlamıştır.

Jandarma Genel Komutanlığının yukarıda ifade edilen TAMP Planına belirtilmiş olan katkıların yanında; 24 Ocak 2020 tarihinde Elazığ İli Sivrice İlçesinde yaşanan deprem, hem afetlere müdahalede jandarmanın etkinliğini hem de TAMP Planı çerçevesinde jandarmanın rolünün önemini ortaya çıkarmıştır. Jandarma Genel Komutanlığının Elazığ-Sivrice depremine müdahale şekli, devletin amaçladığı bütünleşik afet yönetim sistemine olumlu olarak yansımıştır. Jandarmanın afet yönetimi ve sürecine katkısının daha iyi anlaşılması amacıyla Elazığ depremine istinaden gerçekleştirdiği faaliyetleri ve bu faaliyetlerin TAMP planı ile uyumu birlikte açıklanacaktır.

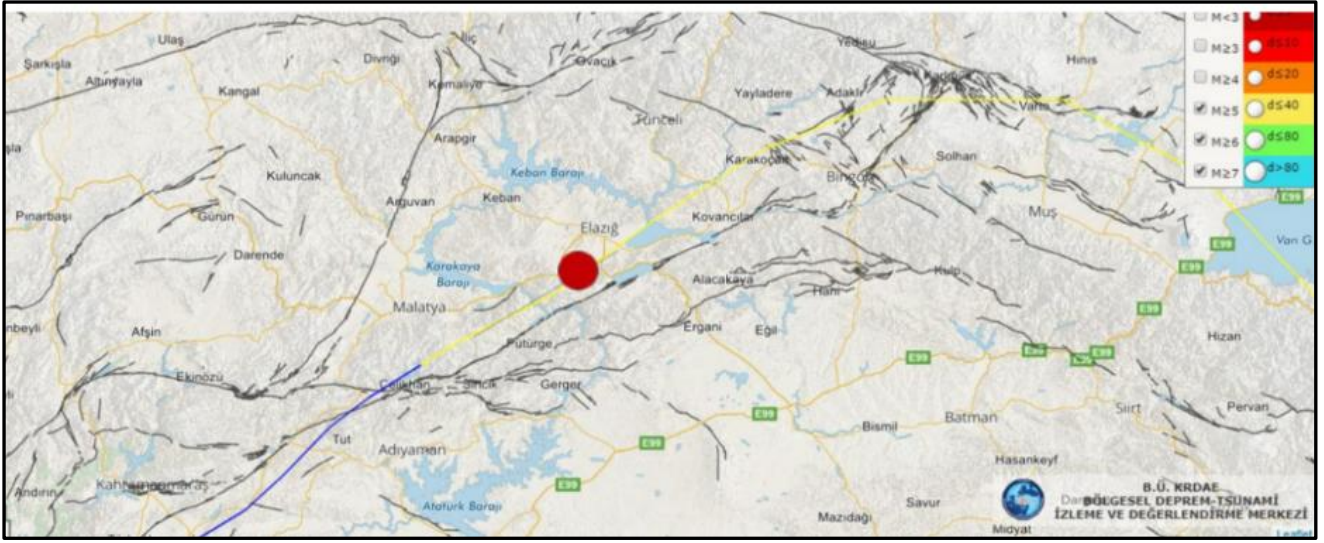
6. JANDARMANIN ELAZIĞ-SİVRİCE DEPREMİNE MÜDAHALESİ

Elazığ-Sivrice Depremi, Şekil 2’de gösterildiği üzere 24 Ocak 2020 tarihinde saat 20:55 sıralarında Elazığ İli Sivrice İlçesi Yukarıçanak köyü merkezli olarak Richter ölçeğine göre 6,8 mw büyüklüğünde gerçekleşmiştir. Deprem yüzeyinin 8,06 km altında meydana gelmiştir (Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi/BDTİM, 2020; Jandarma Genel Komutanlığı, 2020a:36).

Gerçekleşen depremin ardından büyüklüğü 4’ün üzerinde 26, toplamda 3.087 artçı deprem oluşmuştur. Deprem sonrasında 45 vatandaş enkaz altından sağ olarak çıkarılmış, 41 vatandaş (37 kişi Elazığ’da, 4 kişi Malatya’da) hayatını kaybetmiş, 1.607 vatandaş yaralanmıştır.

Söz konusu afetin meydana gelmesiyle birlikte J.Gn.K.lığının, hem genel kolluk görevi hem de bütünleşik afet yönetim sisteminde ana ve destek çözüm ortakları olmasına istinaden Şekil 3’de gösterildiği üzere hemen kurumsal açıdan üç düzeyde reaksiyon gösterdiği görülmüştür. Bunlar; İçişleri Bakanlığı ve J.Gn.K.lığı Karargahı düzeyinde stratejik seviye, J.Gn.K.lığının ana ast birlikleri olan Jandarma Lojistik Komutanlığı (J.Loğ.K.lığı) ve Jandarma Özel Asayiş Komutanlığı (JÖAK) gibi operatif seviyede komutanlıklarının icra ettiği faaliyetler, üçüncüsü ise deprem bölgesinde afete müdahaleye doğrudan katkı sağlayan taktik seviyede İl jandarma komutanlıklarıdır.

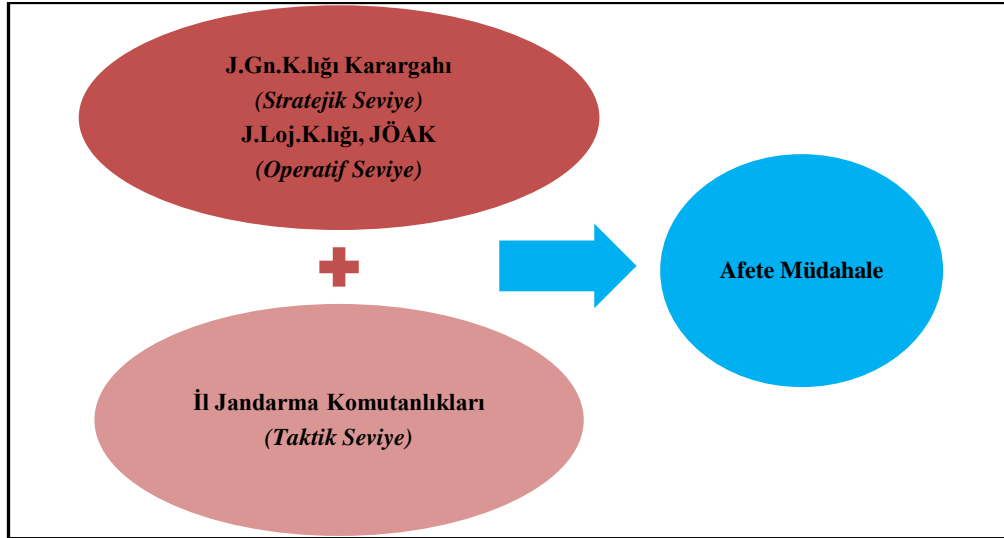
Şekil 2. Elazığ-Sivrice Depremi Lokasyon Haritası

Kaynak: Bölgesel Deprem-Tsunami İzleme ve Değerlendirme Merkezi (BDTİM), 2020.

Gösterilen reaksiyonun çabukluğu sayesinde kamu güvenliği ve afete müdahale açısından jandarma birlikleri sahada hem yönetim hem de inisiyatif alma bakımından etkili olmuştur (BDTİM, 2020; J.Gn.K.lığı, 2020a:36-38).

Şekil 3. Elazığ - Sivrice Depreminde J.Gn.K.lığının Faaliyetleri

Kaynak: BDTİM, 2020.

Bu bağlamda jandarmanın Elazığ - Sivrice depreminde icra ettiği faaliyetler genel olarak sıralandığında şu şekilde ifade edilebilir (J.Gn.K.lığı, 2020a:37);

- Afete ilişkin durumun tespiti,
- Asayişin temini,
- Arama kurtarma faaliyetlerine yardım ve eşlik edilmesi,
- Deprem toplanma alanlarına halkın toplanmasının sağlanması,
- Yaşam alanlarının oluşturulmasına yardım ve lojistik destek,
- Hasar tespitine katılım,
- Afet durumuna ilişkin sürekli bilgilendirmenin sağlanmasıdır.

Söz konusu çalışmalar, J.Gn.K.lığı karargahından sahadaki birliklere kadar farklı seviyelerde icra edilmiştir. Stratejik, operatif ve taktik açıdan bakıldığında Tablo-6'da gösterildiği üzere jandarmada yürütülen faaliyetler şu şekilde sıralanabilir. J.Gn.K.lığı stratejik düzeyde karargah faaliyetleri içerisinde (J.Gn.K.lığı, 2020a:37);

- Karargâhın kriz durum hali “Behçet” durumuna geçmiş, kriz hareket merkezine vardiya personeli takviye edilmiştir.
- Ayrıca ilave bir “Kriz Yönetim Masası” oluşturulmuş, burada afete ilişkin durum muhakemesi yapılmış ve öncelikler temelinde “Eylem Planı” belirlenmiştir. Bağlı birlikler afete ilişkin derhal görevlendirilmiştir.
- Harekât Merkezi tarafından elde edilen bilgiler ve durum değerlendirmeleri İçişleri Bakanlığı “Güvenlik ve Asayiş Merkezi (GAMER)” ve Cumhurbaşkanlığı ile paylaşılmıştır.
- Karargâhta planlama faaliyetlerini tamamlayan ve ön emirlerini veren Jandarma Genel Komutanı ise yerinde kontrol faaliyetleri için olay bölgesine intikal etmiştir.

Tablo 6. Elazığ - Sivrice Depreminde Jandarmada Yürütülen Faaliyetler

Stratejik Seviye	Operatif Seviye	Taktik Seviye
<ul style="list-style-type: none"> • Karargahın kriz durumuna geçmesi • İlave kriz masasının kurulması • Cumhurbaşkanlığı ve İçişleri Bakanlığı ile koordinasyon kurulması • Bağlı birliklerin görevleri temelinde bölgeye intikalinin planlanması 	<ul style="list-style-type: none"> • AFAD ADDYM'ye personel görevlendirilmesi • Görevlendirilen birlik ve personelin bölgeye intikali 	<ul style="list-style-type: none"> • Vatandaşların tahliye ve yerleştirme faaliyetlerinin icrası • Arama ve kurtarma faaliyetlerine destek verilmesi • Asayiş ve kamu güvenliği faaliyetlerinin yerine getirilmesi • Hasar Tespiti

Kaynak: J.Gn.K.lığı, 2020:37.

Operatif seviyede, Jandarma Lojistik Komutanlığının ilgili personeli TAMP Planı kapsamında TYPÇ Grubu sorumlusu olarak icra edilecek faaliyetlerin yönetimi için AFAD Başkanlığında bulunan AADYM'ye görevlendirilmiştir. Jandarma Lojistik Komutanlığı Harekât Merkezi ilave personel ile desteklenmiştir (J.Gn.K.lığı, 2020a:37-38). JÖAK.lığında bulunan arama kurtarma birlikleri AFAD'a destek kapsamında hazır bulundurulmuş, AFAD'ın talebiyle birlikle deprem bölgesine hareket ettirilmiştir. J.Lojs.K.lığı; bu süreçte lojistiğin doğru zamanda, doğru yerde olma temel ilkesi (Ersoy vd., 2016:102) gereğince faaliyetlerin etkin, planlı ve koordineli bir şekilde yerine getirilmesi (Önsüz ve Atalay, 2016:3) hususunda hassasiyet göstermiştir. İnsani yardım lojistiğinin bir türü olan afet lojistiğinde amacın jandarma birliklerinin ihtiyaçlarının da giderilerek en kısa zamanda afetzedelere ve afet bölgesine ulaştırılması bilinciyle hareket edilmiştir.

Deprem bölgesine kamu güvenliğinin temini için yakın çevre illerden jandarmaya ait özel operasyon yeteneğine sahip birlikler Tunceli'den (2) tabur, Bingöl'den (1) tabur, Diyarbakır'dan (1) tabur ve (1) bölük, Elazığ'da hali hazırda konuşlu bulunan (2) tabur olmak üzere toplamda 742 personel bölgede görevlendirilmiştir. (5) adet genel maksat helikopteri Diyarbakır'dan deprem bölgesinde ulaştırma, ilkyardım ve kurtarma faaliyetlerine destek amacıyla gönderilmiştir (*S-70 genel maksat helikopterlerinin müteakip zamanlarda sayısı 7'ye çıkmış, toplam 24 saat esasında görevlendirilmiş, toplam 48 saat uçuş gerçekleştirmiştir*).

Bölgeye görevlendirilen birlikler derhal asayiş görevini icra etmiş, kamu güvenliğini sağlamış, vatandaşların olayın zor koşullarını atlama için durum tespit işlemlerine katılmıştır. AFAD'ın ulaşamadığı yerleşim yerlerine yardım götürülmüş, vatandaşın ihtiyaç duyduğu çadırların kurulması dâhil birçok faaliyette vatandaş ile birlikte olmuştur. Elazığ İl J.K.lığında görevli olan Elazığ ili TYPÇ Grubu, vatandaşların deprem bölgesinde toplanma noktalarına ulaşması ve barınma merkezlerine intikalini Elazığ ili Nakliye Çalışma grubuyla koordine etmiştir.

Deprem bölgesine ulaşan jandarma arama kurtarma birlikleri ise AFAD koordinesinde derhal arama kurtarma faaliyetlerini icra etmiştir. Elazığ iline hali hazırda geçici görevli olarak yakın mesafede bulunan “Sualtı Arama

Kurtarma (SAK) Timi” müdahaleye katılmıştır. SAK timi 3 vatandaşı sağ ve 2 vatandaşı cansız olarak enkazdan çıkarmıştır. Ankara’dan gelen JAK taburu 01:00 - 11:40 saatleri arasında 10 vatandaşı sağ olarak ve 13 vatandaşı da cansız olarak enkazdan çıkarmıştır (J.Gn.K.lığı, 2020a:38-47). Ayrıca deprem bölgesinde oluşan hasarın ivedilikle tespit edilmesi, kurtarma ve yardım önceliklerinin belirlenmesi ve yapılan çalışmaların koordine edilmesi amacıyla jandarma envanterinde bulunan İnsansız Hava Araçları ve İnsanlı Keşif Uçağı bölgeye havadan görüntü alınması amacıyla görevlendirilmiştir. Gösterilen hızlı reaksiyon sayesinde 25 dakika içerisinde deprem bölgesinden Ankara’da ilgili makamlara görüntü akışı sağlanmıştır (J.Gn.K.lığı, 2020a:46).

Afet anından itibaren İHA’lar, aralıksız olarak 17 adet sorti ve 234 saat uçuş gerçekleştirmiştir. İlk 3 saat içerisinde 275 köy/belde/yerleşim yeri/şehir merkezlerinde hasar tespiti yapılmış, ihtiyaç görülen köylere ve yerleşim yerlerine jandarma devriyeleri yönlendirilmiştir (J.Gn.K.lığı, 2020a:46).

Müdahale edilecek yıkıntıların doğru önceliklendirilmesi için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bilgi desteği sağlanmış, şehir içi ve dışı trafiğin kontrolü yapılmış, gelecek yardımların aksamadan devamı için yıkıntıların ve deprem nedeniyle oluşan heyelanın yolları kapattığı noktaların tespitine ağırlık verilmiştir. Tüm bunlara ilave olarak deprem bölgesinde olası suça yönelik faaliyetlerin engellenmesi kapsamında güvenlik hizmetlerinin yerine getirilmesine havadan katkı sağlanmıştır (J.Gn.K.lığı, 2020a:46). Taktik seviyede ise J.Gn.K.lığının emriyle derhal Elazığ, Malatya ve çevre İl Jandarma Komutanlıklarından temel bilgiler toplanarak Hasar-Zayiat Durum Raporları İçişleri Bakanlığı GAMER, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Cumhurbaşkanlığı Devlet Bilgi ve Koordinasyon Merkezi’yle paylaşılmıştır.

Aynı zamanda elde edilen bilgiler doğrultusunda oluşturulan Hasar Tespit ve Durum Değerlendirmeleri ise AFAD ADDYM ve onun bünyesinde görev yapan çalışma gruplarına gerçek zamanlı olarak aktarılmıştır. Elazığ - Sivrice depremi sonrasında jandarma ivedilikle sorumluluk alanında bulunan tüm köy, mahalle ve yerleşim yerlerine ulaşılmış, depreme ilişkin hali hazır durum tespitleri yapılmış, bunun neticesinde afetten etkilenen alanların Elazığ ve Malatya illeri olduğunu bildirmiştir (J.Gn.K.lığı, 2020a:37-38).

7. JANDARMANIN ELAZIĞ-SİVRİCE DEPREMİNDE AFET YÖNETİMİ VE İCRASINA KATKISI

Jandarma Genel Komutanlığının Elazığ - Sivrice deprem anı ve sonrasında icra ettiği stratejik, operatif ve taktik seviyedeki faaliyetlerin aynı zamanda TAMP Planı ile koordine edilerek gerçekleştirilmesi, hem AFAD ve J.Gn.K.lığı arasında koordinasyonu ve işbirliğini artırmış, hem de TAMP Planının işlerliğine olumlu katkı sağlamıştır. Jandarma tarafından Şekil-4’te gösterildiği üzere TAMP Planında bulunan çalışma gruplarıyla birlikte gerçekleştirdiği faaliyetler şu şekilde ifade edilebilir;

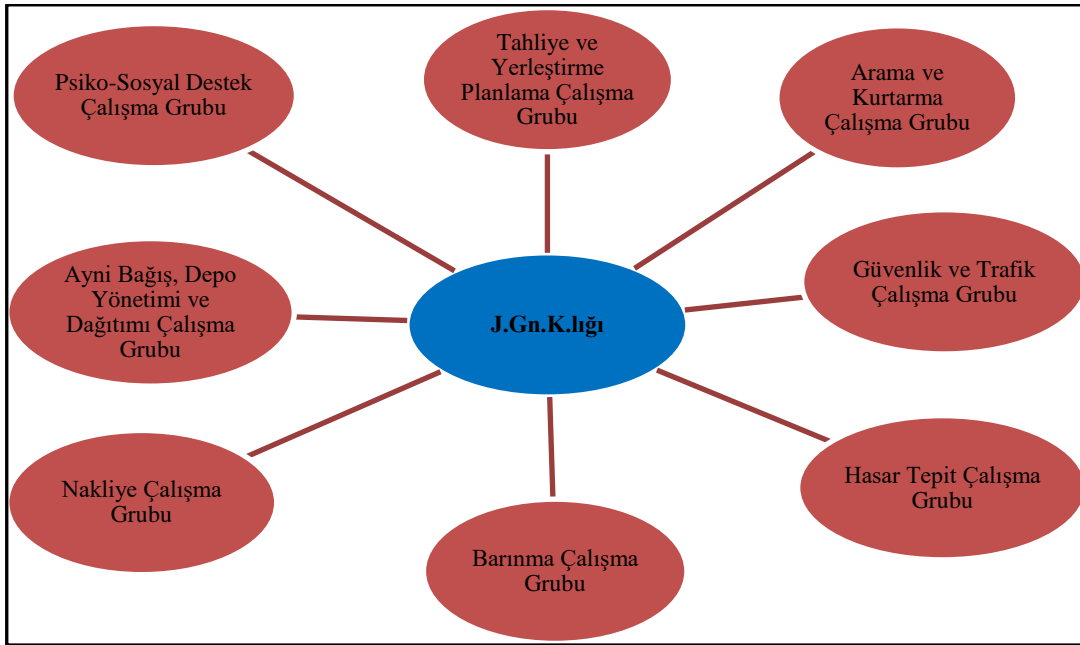
- Jandarmanın kendisinin bizatihi sorumlu olduğu “*Tahliye ve Yerleştirme Çalışma Grubu*” olarak deprem bölgesinde vatandaşların toplanma noktalarına ulaştırılması ve müteakiben barınma merkezlerine intikali sağlanmıştır (J.Gn.K.lığı, 2020a:42).
- Jandarma arama kurtarma ekipleri, AFAD’ın sorumlu olduğu “*Arama Kurtarma Çalışma Grubu*”na arama kurtarma desteği sağlamıştır (Anadolu Ajansı [AA], 2020a; Elazığ Son Haber, 2020).
- Afet bölgelerine asayişin temini için görevlendirilen jandarma birlikleri ile Emniyet Genel Müdürlüğü sorumluluğunda icra edilen “*Güvenlik ve Trafik Çalışma Grubu*”a emniyet ve asayiş desteği verilmiştir (J.Gn.K.lığı, 2020a:38).
- İnsansız Hava Aracı (İHA) ve İnsanlı Keşif Uçağı (İKU)’ların deprem bölgesinde havadan keşif ve hasar tespiti yapması sayesinde hem “*Arama Kurtarma Çalışma Grubu*”na hem de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı sorumluluğunda icra edilen “*Hasar Tespit Çalışma Grubu*”na bilgi desteği sağlanmıştır (J.Gn.K.lığı, 2020c).
- Deprem bölgesinde oluşturulan barınma merkezlerinde gerekli olan çadırların kurulumu için jandarma personelinin görevlendirilmesi açısından AFAD’ın sorumlu olduğu “*Barınma Çalışma Grubu*”na yardım edilmiştir (Çapakçur Gazetesi, 2020).
- Deprem bölgesinde kendi mülkü ve eşyası için tahliye ve nakliye talepleri olan vatandaşlara jandarmanın ulaştırma imkânlarından faydalandırılmış, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı sorumluluğunda olan “*Nakliye Çalışma Grubu*”na destek verilmiştir (J.Gn.K.lığı, 2020b:66; Anadolu Ajansı, 2020b).

- Deprem bölgesinde vatandaşların yaşam koşullarının iyileştirilmesi amacıyla tüm ülkeden yapılmış olan yardımların kontrolü depolaması ve dağıtımı için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sorumluluğunda yürütülen “*Aynı Bağış, Depo Yönetimi ve Dağıtım Çalışma Grubu*”na işbirliği desteği sağlanmıştır.
- Depremde vatandaş ve ailelere yönelik jandarma kadın personel tarafından gerçekleştirilen moral desteği ziyaretleri ile Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı sorumluluğunda yürütülen “*Psiko-Sosyal Destek Çalışma Grubu*”na destek verilmiştir (J.Gn.K.lığı, 2020b:185; Anadolu Ajansı, 2020c).

Jandarma Genel Komutanlığının Elazığ-Sivrice Depremi sonrası jandarmanın elde ettiği deneyimler, sonraki günler için yol gösterici olmuş, jandarmanın afet bölgelerinde icra edeceği faaliyetlerinde etkinliğini artırmak için çeşitli yeteneklere ulaştırılması ihtiyaçlarının ortaya çıktığı gözlenmiştir. Nitekim 2021 yılında Kastamonu-Bozkurt'ta yaşanan sel felaketinde (J.Gn.K.lığı, 2021a; J.Gn.K.lığı, 2021b);

- Jandarmanın faaliyetlerini komuta ve kontrol etmek için “*Mobil Harekât Merkezi*” ile
- Afetlere müdahale eden personelin ve vatandaşların iaşe ihtiyaçları için “*Mobil Mutfak Tırı*”nı envanterlerine dâhil ettiği görülmüştür.

Şekil 4. J.Gn.K.lığının TAMP Planı kapsamında Destek Sağladığı Çalışma Grupları

8. SONUÇ

Küreselleşme ve refah seviyesinin artması, toplumların modern yaşamında daha fazla sanayi altyapısını kullanmasını ve teknolojiden faydalanmasını zorunlu kılmaktadır. Ancak toplumların söz konusu modern yaşamın sürdürülebilirliği ise insanların maruz kalabileceği insani ve doğal kaynaklı afetlere karşı hazırlıklı olması ve yönetilebilir olabilmesi ölçüsünde değerli olmaktadır. Bu açıdan devletler, toplumun maruz kalabileceği doğal ve insani her bir risk türüne karşı uyarı, önlem ve tedbirleri içeren bütüncül bir afet risk yönetimi yaklaşımının gereğini duymaktadır (Toprak Karaman, 2016b:222). Bu kapsamda söz konusu çalışmada Türkiye’de afet yönetimi içerisinde jandarmanın kurumlar arası koordinasyonu ve işbirliği imkânları değerlendirilmiştir. Çalışmada jandarmanın bütüncül bir risk yönetimine yapabileceği muhtemel katkılar Elazığ - Sivrice depreminde yaptığı ve yerine getirdiği görevlerle birlikte somutlaştığı vurgulanmıştır. TAMP Planında jandarmanın kendi sorumluluğunda bulunan TYPÇ Çalışma grubundan çok daha fazla faaliyetler ile diğer devlet kurumlarına ve çalışma gruplarına destek sağlanabildiği gösterilmiştir.

Jandarma bu afette TYPÇ çalışmalarına ilave olarak; sırasıyla vatandaşların toplanma noktalarına ulaştırılması ve müteakiben barınma merkezlerine intikalinde “*Arama Kurtarma Çalışma Grubu*”na arama kurtarma desteği, Afet bölgesinde asayişin temininde “*Güvenlik ve Trafik Çalışma Grubu*”na destek sağlamıştır. İHA ve İKU’ların deprem bölgesinde havadan keşif ve hasar tespiti yapması sayesinde “*Arama Kurtarma Çalışma Grubu*”na ve “*Hasar Tespit Çalışma Grubu*”nu katkı sağlamıştır. Barınma Merkezlerinde gerekli olan

çadırların kurulumu için “*Barınma Çalışma Grubu*”na, Deprem bölgesinde vatandaşların mülkünün tahliyesi için “*Nakliye Çalışma Grubu*”na, Deprem bölgesinde vatandaşlara yapılmış olan yardımların kontrolü, depolaması ve dağıtımı için “*Aynı Bağış, Depo Yönetimi ve Dağıtım Çalışma Grubu*”na yardım etmiştir. Depremzede olan vatandaş ve ailelere yönelik moral desteği ziyaretleri ile “*Psiko-Sosyal Destek Çalışma Grubu*”na destek verdiği görülmüştür. Jandarmanın mevcut katkılarının AFAD ve diğer kurumlarla işbirliği ve koordinasyon neticesinde daha da somutlaşacağı böylece günümüzün yeni kamu yönetimi yaklaşımlarına da uygun bir hal tarzı göstereceği söylenebilir (Mecek ve Yılmaz, 2021:261). Bunun için AFAD ve diğer kurumlar ile muhtemel afet risklerine karşı senaryoya dayalı masa başı ve saha tatbikatlarında görev alınması daha fazla fayda sağlayacaktır. Masa başında icra edilen tatbikatlar, afet yönetim usulleri bakımından uygulayıcıların faaliyetlerinin zihni hazırlıklarını sağlarken (Karancı, 2008:56), saha tatbikatları herhangi bir afette uygulanacak teknik ve beceri kapasitesinin artmasına ve gelişmesine katkı sağlayacaktır (Akyel, 2005:29; Yontar, 2016:288-290). Bu işlemlerin afete maruz kalmadan önce gerçekleştirilmesi yaşamı kurtarıcı önlemler alınmasına, devlet kurumlarında planlı ve eşgüdümlü faaliyetlerde bulunulmasına ve toplumda bir afet bilinci oluşmasına (Erkal ve Değerliyurt, 2011:162) katkı sağlayacağı açıktır.

KAYNAKÇA

- AA - ANADOLU AJANSI (2020a), “*JAK’ın Enkazdan Depremzedeleri Kurtarma Operasyonu Kamerada*”, **Anadolu Ajansı Kurumsal Web Sayfası** (E-Haber), 31 Ocak 2020, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/jakin-enkazdan-depremedeleri-kurtarma-operasyonu-kamerada/1720212> (Erişim Tarihi: 06.01.2022).
- AA - ANADOLU AJANSI (2020b), “*Elazığ’da Depremzedelerin Ev Eşyaları Jandarma Araçlarıyla Taşınıyor*”, **Anadolu Ajansı Kurumsal Web Sayfası** (E-Haber), 09 Şubat 2020, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/elazigda-depremedelerin-ev-esyaları-jandarma-araçlarıyla-tasinıyor/1728618> (Erişim Tarihi: 06.01.2022).
- AA - ANADOLU AJANSI (2020c), “*Kadın Astsubaylar Depremzede Ailelerin Yaralarını Sarıyor*”, **Anadolu Ajansı Kurumsal Web Sayfası** (E-Haber), 14 Mart 2020, <https://www.aa.com.tr/tr/yasam/kadin-astsubaylar-depremede-ailelerin-yaralarını-sarıyor/1765906> (Erişim Tarihi: 06.01.2022).
- AFAD (2014), **Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü**, T. C. Başbakanlık AFAD Başkanlığı Yayını, Ankara.
- AFAD (2018), **Türkiye’de Afet Yönetimi ve Doğal Kaynaklı Afet İstatistikleri**, T. C. Başbakanlık AFAD Başkanlığı Yayını, Ankara.
- AKAY, Aslı (2010), “*Türkiye’de Afet Politikaları*”, **Türkiye’de Kamu Yönetimi ve Kamu Politikaları** (Ed. Filiz Kartal), TODAİE Yayınları, Ankara, ss.93-115.
- AKYEL, Recai (2005), “*Türkiye Kamu Yönetiminde Afet Yönetimi*”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.14(1), ss.15-29.
- ALTAY, Asuman (2016), “*Doğal Afetlerin Makroekonomik Etkilerinin Analizi*”, **Bütünleşik Afet Yönetimi** (Ed. Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay), İlkem Yayınları, İzmir, ss.147-164.
- AYDINER, Tolga ve ÖZGÜR, Hüseyin (2016), “*Natural Disaster Governance: Barriers For Turkey*”, **European Scientific Journal**, Special Edition, S.(Special Issue), ss.47-60.
- BDTİM - BÖLGESEL DEPREM - TSUNAMİ İZLEME VE DEĞERLENDİRME MERKEZİ (2020), **24 Ocak Sivrice - Elazığ Depremi Basın Bülteni**, <https://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/24-ocak-sivrice-elazig-depremi-2/> (Erişim tarihi: 06.01.2022).
- ÇAPAKÇUR GAZETESİ (2020), “*Jandarma Yaraları Sarıyor*”, **Çapakçur Gazetesi** (E-Haber), 31 Ocak 2020, <https://www.capakcurgazetesi.com.tr/jandarma-yaraları-sarıyor-67666> (Erişim Tarihi: 06.01.2022).
- ÇINAR, Öznur ve CENGİZ, Sevil (2022), “*Acil Durum ve Afetlere Müdahale Personelinin Kriz Anı Kurum İçi İletişimlerinin Değerlendirilmesi: Trabzon İli Örneği*”, **Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.13(1), ss.140-152.
- DSİ - DEVLET SU İŞLERİ (2022), “*Hakkımızda*”, **DSİ Kurumsal Web Sayfası**, <https://www.dsi.gov.tr/Sayfa/Detay/692> (Erişim tarihi: 06.01.2022).

- EKŞİ, Ali (2016), “*Afet Yönetiminde Temel Etik İlkeler ve İklimler*”, **Bütünleşik Afet Yönetimi** (Ed. Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay), İlkem Yayınları, İzmir, ss.75-100.
- ELAZIĞ SON HABER (2020), “*Jandarmadan Elazığ Depremiyle İlgili Duygulandıran Paylaşım!*”, **Elazığ Son Haber Gazetesi** (E-Haber), 20 Şubat 2020, <https://www.elazigsonhaber.com/gundem/jandarmadan-elazig-depremiyle-iligili-duygulandiran-paylasim-h60863.html> (Erişim Tarihi: 06.01.2022).
- ERKAL, Tevfik ve DEĞERLİYURT, Mehmet (2011), “*Türkiye’de Afet Yönetimi*”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, S.14(22), ss.147-164.
- ERSOY, Pervin, BÖRÜHAN, Gülmüş ve ESMER, Soner (2016), “*Afet Lojistiği*”, **Bütünleşik Afet Yönetimi** (Ed. Zerrin Toprak Karaman ve Asuman Altay), İlkem Yayınları, İzmir, ss.101-124.
- EU-SH/JRC-EU SCIENCE HUB/JOINT RESEARCH CENTRE (2020), **INFORM REPORT 2020 Shared Evidence for Managing Crises and Disasters**, Publications Office of the European Union, Luxembourg.
- GENÇ, Fatma Neval (2008), “*Kriz İletişimi: Marmara Depremi Örneği*”, **Selçuk İletişim Dergisi**, S.5(3), ss.161-175.
- GÜLER, Hasan Hüseyin (2008), “*Zarar Azaltmanın Temel İlkeleri*”, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri** (Ed. Miktađ Kadioğlu, Emin Özdamar), T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı Yayını, Ankara, ss.35-50.
- JANDARMA GENEL KOMUTANLIğI (2020a), **Depremde Jandarma**, Jandarma Genel Komutanlığı Asayiş Başkanlığı Yayınları, Ankara.
- JANDARMA GENEL KOMUTANLIğI (2020b), **Elazığ Depremi ve Sonrasında Jandarma Genel Komutanlığı Faaliyetlerinin Medyaya Yansımaları**, J.Gn.K.lığı Basımevi Müdürlüğü, Ankara.
- JANDARMA GENEL KOMUTANLIğI (2020c), “*Jandarma İHA ve İKU Deprem Bölgesinde*”, **Jandarma Genel Komutanlığı Kurumsal Web Sayfası**, 28 Ocak 2021, <https://www.jandarma.gov.tr/jandarma-iha-ve-iku-deprem-bolgesinde> (Erişim Tarihi: 06.01.2022).
- JANDARMA GENEL KOMUTANLIğI (2021a), “*Jandarma Mobil Mutfak Tırı Halkımızın Hizmetinde*”, **Jandarma Genel Komutanlığı Kurumsal Web Sayfası**, 28 Ocak 2021, <https://jandarma.gov.tr/jandarma-mobil-mutfak-tirimiz-halkimizin-hizmetinde> (Erişim Tarihi: 06.01.2022).
- JANDARMA GENEL KOMUTANLIğI (2021b), “*Jandarma Genel Komutanlığı Mobil Harekât Merkezi*”, **İçişleri Bakanlığı Twitter Kurumsal Hesabı**, 23 Ekim 2021, https://twitter.com/TC_icisleri/status/1452010375365513216 (Erişim Tarihi: 06.01.2022).
- KADIOğLU, Miktađ (2008a), “*Modern, Bütünleşik Afet Yönetimin Temel İlkeleri*”, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri** (Ed. Miktađ Kadioğlu, Emin Özdamar), T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı Yayını, Ankara, ss.1-34.
- KADIOğLU, Miktađ (2008b), “*Belediye Çalışanları İçin Afet Acil Durum Planlaması*”, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri** (Ed. Miktađ Kadioğlu, Emin Özdamar), T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı Yayını, Ankara, ss.185-207.
- KADIOğLU, Miktađ (2008c), “*Sel, Heyelan ve Çığ İçin Risk Yönetimi*”, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri** (Ed. Miktađ Kadioğlu, Emin Özdamar), T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı Yayını, Ankara, ss.252-276.
- KADIOğLU, Miktađ (2011), **Afet Yönetimi Beklenilmeyeni Beklemek, En Kötüsünü Yönetmek**, T.C. Marmara Belediyeler Birliği Yayını, İstanbul.
- KARANCI, A. Nuray (2008). “*Afet Zararlarını Azaltmada Psikolojinin Önemi*”, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri** (Ed. Miktađ Kadioğlu, Emin Özdamar), T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı Yayını, Ankara, ss.51-58, https://www.researchgate.net/profile/Mikdat-Kadioglu/publication/258108841_AFET_ZARARLARINI_AZALTMANIN_TEMEL_ILKELERI/links/02e7e526fa88ae4623000000/AFET-ZARARLARINI-AZALTMANIN-TEMEL-ILKELERI.pdf (Erişim Tarihi: 19.08.2022).

- KIZILAY (2020), “*Hilal-i Ahmer'den Türk Kızılay'a 152 Yıllık Merhamet Çınarı*”, **Kızılay Kurumsal Web Sayfası** (E-Haber), 11 Haziran 2020, <https://www.kizilay.org.tr/Haber/KurumsalHaberDetay/5232> (Erişim Tarihi: 06.01.2022).
- KOÇ AKGÜL, Selma (2017), “*Olağanüstü Durumlar, İletişim ve Habercilik Yaklaşımları*”, **TRT Akademi Dergisi**, S.2(3), ss.6-47.
- KOYUNCU, Murat ve KOYUNCU, Serhat (2016), “*Osmanlıda Afet Yönetimi*”, **Çağdaş Tıp Dergisi**, S.6(4), ss.378-381.
- MECEK, Mehmet ve YILMAZ, Vedat (2021), “*Post Modern Kamu Yönetimi Ekseninde Yerel Yönetişim ve Katılım*”, **Post Modern Kamu Yönetimi** (Ed. Bekir Parlak, Kadir Caner Doğan), Nobel Yayınları, Ankara, ss.231-274.
- ÖNSÜZ, Muhammed ve ATALAY, Burcu (2016), “*Afet Lojistiği*”, **Osmangazi Tıp Dergisi**, S.37(3) ss.1-6.
- ÖZER, Yunus Emre (2017), “*Afet Konusundaki Algı ve Yerel Aktörlerin Sorumlulukları*”, **Sayıştay Dergisi**, S.106, ss.1-34.
- ÖZMEN, Bülent ve ÖZDEN, A. Tolga (2014), “*Türkiye'nin Afet Yönetim Sistemine İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme*”, **İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, S.49, ss.1-29.
- STATISTA (2020), “*Countries with the Most Earthquakes from 1900 to 2016*”, **statista.com Kurumsal Web Sayfası** (E-İstatistik), <https://www.statista.com/statistics/269648/number-of-earthquakes-by-country/> (Erişim tarihi: 06.09.2021).
- TEZER, Azime ve TÜRKÖĞLU, Handan (2008), “*Zarar Azaltma ve Şehir Planlama*”, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri** (Ed. Miktad Kadioğlu, Emin Özdamar), T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı Yayını, Ankara, ss.59-71.
- TEZGİDER, Gülgün (2008), “*Yerel Yöneticiler/Saha Uygulayıcıları İçin Afet Risk Yönetimi ve Zarar Azaltma Stratejileri*”, **Afet Zararlarını Azaltmanın Temel İlkeleri** (Ed. Miktad Kadioğlu, Emin Özdamar), T.C. İçişleri Bakanlığı Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı Yayını, Ankara, ss.209-215.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin (2016a), “*Afet Yönetimine Giriş ve Türkiye'de Örgütlenme*”, **Bütünleşik Afet Yönetimi** (Ed. Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay), İlkem Yayınları, İzmir, ss.1-36.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin (2016b), “*Afet Yönetiminde Erken Uyarı ve Afet Tipleri*”, **Bütünleşik Afet Yönetimi** (Ed. Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay), İlkem Yayınları, İzmir, ss.221-248.
- TOPRAK KARAMAN, Zerrin (2018), “*Afetlerde Erken Uyarı ve Toplumsal Farkındalık Yaratmada Etkili Kamu Politikaları*”, **Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.7(2), ss.493-517.
- UNDRR - UNITED NATIONS OFFICE FOR DISASTER RISK REDUCTION (2022), **Disaster**, <https://www.undrr.org/terminology/disaster> (Erişim Tarihi: 10.01.2022).
- YILMAZ, Abdullah (2002), “*Türkiye'de Afet Zararlarının Azaltılması Çalışmalarının Tarihi Gelişimi Üzerine Notlar*”, **Türk İdare Dergisi**, S.434 (74) ss.155-169.
- YILMAZ, Abdullah (2003), **Türk Kamu Yönetiminin Sorun Alanlarından Biri Olarak Afet Yönetimi**, PEGEM A Yayıncılık, Ankara.
- YONTAR, İbrahim Güray (2016), “*Afetlerin Yönetilmesinde Tatbikatların Önemi*”, **Bütünleşik Afet Yönetimi** (Ed. Zerrin Toprak Karaman, Asuman Altay), İlkem Yayınları, İzmir, ss.279-304.
- 5902 sayılı **Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun** (17.06.2009 tarih ve 27261 sayılı Resmi Gazete).
- 2013/5703 sayılı **Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği** (18.12.2013 tarih ve 28855 sayılı Resmi Gazete).